

Bergen – i all beskjedenh

SE TRAILER

SKRIV UT ARK

Regnet, humoren, lidenskapen, kranglene, katastrofene, kompleksene, festene og ekstravagansen er noen av ingrediensene i denne kjærlighetserklæringen til Bergen. Historiene fortelles av kjente og ukjente stemmer fra byen, og filmen er basert på et skattkammer av unik arkivfilm og bergensmusikk fra mer enn hundre år. Filmen ble lansert på kino fra 25. desember 2020 i anledning 950-års jubileet til byen, og er basert på et samarbeid mellom filmselskapet Aldeles og Nasjonalbiblioteket. Filmen skal gå på kino i Bergen i store deler av 2021.

TEMA

Vårt overordnede mål med denne filmen er å si noe allmenn-menneskelig om betydningen av en felles historie. Filmen stiller følgende spørsmål:

- Hva er det med Bergen?

Både Bergen og Norge har gått gjennom enorme endringer fra tidlig på 1900-tallet og frem til i dag, noe de gamle filmopptakene viser. I krisetider hvor folk har dårlig økonomi og det er politisk uro, krig eller andre vanskeligheter, står vi ofte samlet. Når tidene er gode, er det gjerne individets rettigheter, velstand og frihet som står i fokus.

Bergensere bruker ofte et "vi" når de omtaler seg selv og sine bybarn. Men hvor dypt stikker denne fellesskapsfølelsen? Er det bare noe vi slår oss på brystet med når vi hvert år fornøyd stadfester at 17-mai-

Filmstudieark

Forfatter: Elisabeth Kleppe og Elin Sander

Klassetrinn: [8. - 9. trinn, 10. trinn, Videregående]

Fag: Norsk, Samfunnsfag, Historie, Musikk, Mediefag, Filosofi, Religion

Tema: Byutvikling, Identitet, Patriotisme, Oppvekst/ familie, Språk og uttryksmåter, Individ/gruppe, Politikk og samfunn

Fakta

Originaltittel: BERGEN – i all beskjedenh

Regi: Frode Fimland

Roller: Frode Grytten, Irene Kinunda Afriyie, Kathe Johannesen, Stig Holmås, Morten Hammerborg, Jo Gjerstad, Helge Jordal, Marie Amdam, Sturle Kvilekval, Hilde Sandvik, Bjørn Jensen, Torill Sandvik, Synnøve Rasmussen, Marit Warncke, Ruth Irgens, Ida Lødemel Tvedt, Eirik Meyer Amundsen, Einar Engelstad, Jan Eggum, Kjell Wernøe, Trygve Hillestad, Eduardo Andersen, Henning Bergsvåg, Trygve Andersen, Kristian Eivind Espedal og Yvonne Algøy

Genre: Dokumentar

Nasjonalitet: Norge

Språk: norsk

Lengde: 1 t. 16 min.

Distribusjon: Aldeles

Aldersgrense: Tillatt for alle

Filmplakat:

feiringen i Bergen er landets beste? Er det et "vi" som brukes for å skille mellom "ekte" bergensere og innflyttere? Finnes det en bergensk identitet – og i så fall, hva innebærer den og hvordan kan den endre seg?

Se trailer.

EGNETHET I SKOLEN/LÆREPLANREFERANSER

Det faglige arbeidet før og etter visningen av "Bergen – i all beskjedenhet" vil kunne bidra til å nå flere av lærerplanens kompetansemål. Her er eksempler:

• NORSK

Kompetansemål etter 10. årstrinn og på videregående innen hovedtemaene: Muntlig kommunikasjon og språk, litteratur og kommunikasjon.

• SAMFUNNSFAG

Kompetansemål etter 10. årstrinn innen hovedtemaene Geografi og Historie.

• HISTORIE (VGS)

Kompetansemål etter VG2 studieforbereende utdanningsprogram innen hovedtemaet Historieforståelse og metoder.

OPPGAVESAMLING

Oppgavene under er i tilfeldig rekkefølge. Man kan velge ut enkelte fagområder eller oppgaver etter eget ønske. Oppgavene kan tilpasses de enkelte fagenes målsetninger for ulike klassetrinn, og kan også kombineres med andre medieuttrykk. For eksempel er filmen spekket med musikk fra bergensartister, og flere av tekstene til disse låtene kan være utgangspunkt for oppgaver, prosjekter eller gruppediskusjon i norskfaget. Enkelte spørsmål krever at elevene finner fakta og relevant informasjon fra andre kilder. Mange av spørsmålene har ingen fasitsvar, men er godt egnet til refleksjon og diskusjon i klassen.

HISTORIE/SAMFUNNSFAG

Noen av de dramatiske hendelsene byen har vært gjennom, som den store bybrannen i 1916, den tyske invasjonen i 1940 og eksplosjonen på Bryggen i 1944, har satt sitt preg på byrommene og kanskje også den bergenske identiteten.

- Bergen sentrum er bygget opp rundt havnen. I tillegg er byen omkranset av fjell. Hvordan har dette preget byens historie og dens innbyggere?
 - o Stikkord: Hansatiden, tørrfiskhandelen med Nord-Norge, verftsindustrien, shipping og handel, innvandring, isolasjon.
- Hvordan så Bergen sentrum ut før bybrannen i 1916?
 - o Mulig kilde: <http://marcus.uib.no/instance/collection/billedsamlingen>
 - o Hvordan startet bybrannen, og hvorfor spredte den seg så fort?
 - o Hvilke følger fikk bybrannen?
 - o «Bybrannen i Bergen, hvis du skal være helt realistisk, så var det en lykke for byen», sier lokalhistoriker

Jo Gjerstad i filmen.

Hvordan kan han si det?

o Hvordan ble Bergen sentrum bygget opp etter brannen, og hva var viktig for de som bestemte da?

• I 1944 eksploderte det nederlandske ammunisjonsskipet «Vorboode» på Vågen i Bergen.

o Hva var det egentlig som skjedde?

o Hvilke skader fikk byen etter eksplosjonsulykken?

o Hva landet på Sandviksfjellet da det eksploderte?

• De allierte styrkene stod bak de to mest katastrofale bombingene av byen under 2. verdenskrig; bombingene av Holen skole og Nøstet i 1944.

o Hvordan kunne dette skje?

o Hvorfor har dette vært dysset ned i ettertid?

• «Det er alltid en sånn evig klinsj mellom dette veldig konservative og de som vil noe nytt, da. Men det er jo det som gjør byen sånn herlig gærrn», sier debattant og tidligere vokalist i bergensbandet Razika, Marie Amdam.

o Hva tror du at hun mener med dette?

o Hvorfor ville mange at Bryggen skulle rives etter brannen i 1955?

o Hvilke andre endringer i byrommene har vi diskutert og kranglet om de siste 70 årene?

o I filmen ser dere flere ganger trikken gå over Bryggen. Hvorfor er det så stor diskusjon om Bybanen skal gjøre det samme?

o «Mange bygninger i Bergen er et ark i en historiebok», sier forfatter Stig Holmås i filmen. Hvorfor er det

det viktig å bevare disse byggene?

o Velg et historisk bygg i Bergen, og skriv om historien til dette bygget.

- I filmen snakker Einar Engelstad om oppbyggingen av sosialdemokratiet etter krigen.
 - o Hva slags prosjekt var dette?
 - o Hvilke endringer fikk størst betydning for vanlige folk?
 - o Hvilken betydning hadde byggingen av drabantbyene i Bergen?
 - o Hvilke utfordringer oppstod etter hvert i noen drabantbyer, og hva var årsakene til dette?
 - o Finnes det en egen identitet i hver bydel? Hva er identiteten til din egen bydel?

I filmen medvirker en rekke bergensere, både innfødte bergensere og tilflyttere fra Norge og verden. Flere snakker om hva som skal til for å kunne kalle seg bergenser. Kan jeg være bergenser uten å skarpe på r'ene? spør Irene Kinunda, som kom til Vestlandet som foreldreløs flyktning fra Kongo da hun var 16 år. Hun er både stolt av Bergen og kritisk til den, og bruker mye humor i sin egen utforsking av den bergenske og norske identiteten.

- Mot slutten av filmen sier Irene Kinunda «Jeg tror hvem som helst kan komme til Bergen, for det er ikke en by som stenger folk ute, egentlig. Det er en by som tar imot alle.»
 - o Diskuter denne påstanden.

- Stig Holmås spør i filmen «Hvem er det egentlig som er bergensere? Er det fire generasjoner født og oppvokst i Bergen?»
 - o Hva mener du skal til for å kunne kalle seg bergenser?
 - o Hvor kommer bergenserne fra? (Hvor mange i klassen har besteforeldre på begge sider fra Bergen?)

- Bergenserne er kjent for å være patriotiske.

o Drøft positive og negative sider ved patriotisme. Dra gjerne paralleller til andre land eller politiske/aktivistiske bevegelser nasjonalt eller globalt.

o Hva er det som skaper fellesskap i en by eller et land? Hvorfor er det viktig med fellesskapsfølelse i et samfunn?

• «Realiteten er at vi er en kommune på nivå med alle andre kommuner i Norge. Men idéen om oss selv, den er grandios», sier Idéhistoriker Morten Hammerborg i filmen.

o Har du eksempler på hvordan denne idéen om oss selv kommer til uttrykk?

o Frem til år 1314 var Bergen regnet som Norges hovedstad. Kongen hadde hovedsete i Bergen, og Bergen var Norges viktigste by

med hensyn til både kongemakt, økonomi og politikk. Hva har det betydd for Bergen og bergenserne å bli «nedgradert» til nummer 2-by?

o Diskuter fordeler og ulemper ved å være nest størst

o Hva består Bergens identitet av?

o Er denne identiteten fast definert, eller forandrer den seg?

o Hva er det som skaper skiller blant folk i Bergen, og hva fører oss sammen?

• "Vi reiser oss igjen" er et motto som ikke bare sportsklubben Brann har benyttet seg av, men som bergenserne har tatt til seg når byen har vært truet.

o Hvor finner vi spor av denne mentaliteten i dag?

NORSK

• Dialekten er en viktig del av byens identitet.

o Hva kjennetegner Bergens-dialekten?

o Hvilke ulike sosiolekter finnes i Bergen, og hva kjennetegner disse?

o Mange Bergens-artister synger på dialekt. Hva har det å si for deg?

• Forfatter Frode Grytten åpner filmen med sin poetiske tekst «Lyden av bråk».

o Hvilke språklige virkemidler bruker han i denne teksten?

o Hva mener Grytten med setningen: «...og lyden av Bergen vil alltid være lyden av bråk»?

o Diskuter innholdet i Gryttens tekst. Hva tenker du om bildet han lager av Bergen i denne teksten?

• Tolk én av følgende tekster til låter som brukes i filmen:

o Himmelen (Fjorden Baby)

o Vi e'kje nokke vi (Kurt Foss og Reidar Bøe)

o Hull i himmelen (John Olav Nilsen & Gjengen)

o Når eg kommer hem (Lars Vaular)

• Med utgangspunkt i Salhusvinskvetten sin låt «Halda på målet»:

o Diskuter betydningen av dialekt for egen identitet

o Skriv en tekst om å tørre å stå for den man er og det stedet man kommer fra

• Kjente og ukjente bergensere forteller i filmen om deler av sin oppvekst og familiehistorie.

o Skriv en tekst om din families historie. Hvor kom de fra, hva jobbet de med? Hvor i Bergen bodde de? Spør folk i familien.

o Gjør et intervju med et eldre medlem av familien som forteller om oppveksten sin.

• «Vi hadde vel en idé om at Melkeklassen var tøff, og at vi var litt sånne røvere», forteller forfatter Ida

Lødemel Tvedt i filmen.

- o Beskriv din egen bydel. Hva karakteriserer den, hvem bor der, hvilke følelser har du for stedet der du bor?
- o Skriv en tekst om en regndag i gaten der du bor.

ANDRE OPPGAVER (musikk, media)

- o Velg en av artistene i filmen. Skriv om artisten/bandet og/eller om den musikksjangeren hen representerer.
- o Bergen er en ledende musikkby. Hvorfor tror du det skapes så mye musikk i Bergen?
- o Skriv en anmeldelse av filmen. Hva var bra og hva var dårlig. Begrunn synspunktene.
- o Hva tenker du om bruken av moderne musikk på gamle filmopptak?
- o Hva tror du filmen ønsker å formidle til publikum? Hvem er filmens målgrupper?

Vedlegg tekster:

LYDEN AV BRÅK (FRODE GRYTEN)

Bergen er ein heime åleine-fest
Bergen er ein solseng ståande ute i regnet
Bergen er eit hjartekardiogram utan eitt ordinært slag
Bergen ligg bortenfor fatteevna, vest for fornufta

Og lyden av Bergen vil alltid være lyden av bråk

HIMMELEN (FJORDEN BABY)

Vi e bare en fortelling, hører du?
Vi e bare helt tilfeldig, hører du?
De sier at du ligner på din mor
Hun som var en bra mor
Som fikset dine joggesko
Tiden det tok å bli distrahert
Tiden, livet under byen
Rop som dro oss fra sted til sted
Det vakkje mye som skjedde i himmelen
Va det lite som skjedde i himmelen?
Va det lite som skjedde?
I himmelen
Va det lite som skjedde?
I himmelen, i himmelen

Du sa til meg at det va opp til meg
Eg så meg aldri tilbake, å nei!

VI E'KJE NOKKE VI (KURT FOSS OG REIDAR BØE, tekst av Arild Haga)

Det e'kje fritt at Oslo irriterer oss iblant.

Der inne e en snobb så høg på péren
De e Oslo som e Norge, som e staten, ikkje sant?
Der innkasseres pengene og éren.
Vi lever jo så langt uti vårt lands periferi
så vi få'kje nåkke, vi, nei vi få'kje nåkke vi
Av statsstøtte, subsidier og folkehjelp, fordi
Vi e'kje fra Norge, vi e fra Berge

Ka forteller vår historie? - Kem e eldst og kem e yngst?
Olav Kyrre eller dansken Christian Kwart?
Kem av disse to sitt arbeid har vært lettest eller tyngst
Va'kje Bergen hovedstad fra første start?
Men Østlandet sin plankeadel har det med å si
at vi e'kje nokke vi, nei vi e'kje nokke vi
De vet ikkje kem for en Eidsvolls-mannen Christie var for en de?
Han va'kje fra Norge, han var fra Bergen
De frekke oslofolkene skal klore te seg alt
De ha'kje mere dannelse enn katten
Ber vi om statens hjelp forstår de svarer de oss kaldt
gå hem og send oss stats- og formueskatten
De flår jo hele Norges stats- og fattigkasse de
så vi få'kje nokke vi, nei vi få'kje nokke vi
Og vi må lage Festspill for å få inn litt på si'
Det e'kje fra Norge, det e fra Bergen
Og fotballsporten senter kor e det? Naturligvis
i Oslo og i Østfold, ikkje sant?
Og østlandsklubbene de tar jo alltid første pris,
men vi har slått de og en gang iblant
Du vet, vi har jo Kniksen og så har vi Pedersen, men de
Nei de e'kje nokke de, nei de e'kje nokke de
Kem var det som ble seriemester, var det ikkje Brann?
De va'kje fra Norge, de var fra Bergen
Kem var den store mann i 1905, vi bare spør
Kem sørget for at svensken gikk på potte?
Og kem kom 9. april med bil i nittenførr
og berget Norges konge ut av slottet?
Kor Michelsen og Hambro kom fra nevner ikkje vi
for de va'kje nokke de, nei de va'kje nokke de
Kor store helter e ifra e så selvfølgelig
De e'kje fra Norge, de e fra Bergen
Og Stortingspresidenten, selve rikets toppfigur
Nils Langhelle, ka skal vi si om han?
Og Lønning, eller sjefen for vår lønningskonjunktur
Konrad Nordahl, e han også Oslo-mann?
Her tar de fra oss alt vi har. De stjeler hvert geni.
Så vi ha'kje nåkken, vi, nei, vi ha'kje nåkken vi.
Det e vårt tunge lodd. Det e sorgen våres i
Vi e'kje fra Norge. Bare fra Berge.

HULL I HIMMELEN (JOHN OLAV NILSEN & GJENGEN)

Har du noen gang sett en ung mann bli skutt til himmels
For kordan kunne eg la deg gi opp
Og det gikk opp for seint, at eg faktisk hadde
Skjært av meg armen min for å holde din
Vi var frie som fengselsfugler, når vi fløy gatelangs
Og under gatelysene sverget vi at vi skulle forbli
Og du sa alltid eg var for fin til å ha så dårlig med tid
Men tidevannet tok deg først og eg får aldri slukket min tørst
Så kan du komme ned å hente meg
Eg kjenner det på pulsen at det nærmer seg
Å, eg vet noe forsvant I meg når eg mast Maria
Men ikkje la meg bli som eg var før eg fant Maria
Eg vil heller bli funnet der eg gikk for langt
Du gikk ut for godt, og eg står igjen og ser opp
Så kan du komme ned å hente meg
Eg kjenner det på pulsen at det nærmer seg
Eg burde holdt meg hjemme, klarer ikkje holde meg lenger
Eg burde holdt meg hjemme, men har ikkje noe hjem lenger
Så kan du komme ned å hente meg
Eg kjenner det på pulsen at det nærmer seg

NÅR EG KOMMER HEM (LARS VAULAR):

Eg har en Nesttun-tjommi som ikkje digger fest
Han va med før, men no syns han det e stress
Eg har en tjommi I fra Toppe som aldri drar til byn
Bare for en deal og han kjører alltid bil
Eg har en Sandviken-tjommi som alltid e lojal
Men flytter ikkje på seg, nei han e alt for lokal
Eg har en Loddefjord-tjommi som aldri stikker ut
Som ikkje liker folk og ikkje liker snut
Eg har en Landås-tjommi som alltid e på saken
Eg har en Nordnes-kjerring som snart kommer tilbake
Har en veteran-tjommi som alltid e i Stakken
Som aldri e på Engelen og aldri e på Zachen
Har en Vågsbygd-tjommi og en Stovner-tjommi
Bare fyrer feite til de sovner, tjommi
Alle elsker bass og no trommer, tjommi
Og eg lover alle kommer når eg kommer
Når eg kommer hem, når eg kommer, når eg kommer
Når eg kommer hem, når eg kommer, når eg kommer
Når eg kommer hem, e alle nummer 1
Hele verden e invitert
Eg har nokke du kan trye, tjommi (Har en saikotjommi)
En Leo Ajkic-tjommi (Du e en lajbiktjommi)
Min ATV-tjommi, slåss som en bikertjommi
(Min UFC-tjommi slåss som en fighertjommi)
Eg har en bydelstjommi (i min bydel, tjommi)
Du e en psykicktjommi (Py det, tjommi)
Har en rørleggertjommi (Han bare ødelegger tjommi)
Har en sykt jælla tok tjommi (Bare lok tjommi)
Har en kattetjommi (Har en bikkje tjommi)
Hadde en rottetjommi (Han e ikkje tjommi)
Har en mastergradtjommi (Har en mastercardtjommi)
Har en matabiff-tjommi (Har en lattakicktjommi)
Har en utflipp tjommi (Har en q-tip-tjommi)
Vi e på lister sjøl om vi ikkje e utgitt tjommi
(Når vi kommer hem e alle helt ute)
Hele verden e i Bergen oppi det der g-huset
Denne e for Leo tjommi, store Jose og Tony
Dragi, Siphon, Olav og Andrew tjommi
Girson, Felix, dos Santos, D'edas
Uansett min tjommi som Anand Chetty tjommi
Som min Årstad-tjommi, allstarttjommi, mostarttjommi
Vet ka tingen koster tjommi
Pluss en heavy tjommi som tar deg til Åsgard tjommi
Fikser deg med henda som en Snåsa tjommi
Sammy Sosa tjommi, hvis du monser tjommi
Vært ute å reist tjommi
Men folkene i klikken min, de vet ke det handler om
Hvis det e for trangt så skaper vi nokke handlerom
For folka bare mater på, flipper ut faller om
Eg ser meg rundt i kåken, hele verden e i samme rom
Det e som verdensrommet

HALDA PÅ MÅLET (VINSKVETTEN)

At jeg er en stril det kan du ikkje se
Nei, jeg er fra Bergen du hører vel det?
Jeg har snakt bergenskt i alle di år
Selv om det er mye som jeg ikkje forstår
Men jeg er ikkje stril forda
(Du e ein stril)
Men heima dar snakka eg reinspikka stril
Dar snakka eg målet mitt nett so eg vil
Dar ét eg og drikk eg på øl og på sild
Og skummet og fettete renn nett so da vil
(Du e ein stril)
Kan de kjenna da på lukte då?
(På monge mil)
Hver mandags morgen når eg ska på jobben
Då kler eg meg opp, og ligna den snobben
For jobben min krever at eg snakker pent
Jeg har øvet og trenet, og nå snakker jeg reint, rent
(Du e ein stril)
Men plutselig ein dag så vart målsakje in
Alle skulle snakka sånn so bestefaren min
Latterleg vart da å snakke sånn so eg

Knot va da ordet dei slengte ette meg
(Du e ein stril)
Da e no ikkje så gale å vera stril
(Du e senil)
No går eg i luseta kofta på jobben
Da e ingen so skal seia at eg e den snobben
Nei no snakka eg målet mitt nett so eg vil
Og te nista so ét eg på pote og sild, og snakka stril
(Du e ein stril)
For da e da glupa, og da e da stora
Å snakka dei trauste og heimlege orda
Og seie nâken "No må du slutte med det gnâlet"
Dâ slengje eg i dei "Halda på målet" sei eg
(Du e ein stril)
Men da e no fint å vera stril
(Du e stabil)
Da e no liksom da so e nåke, meine eg
(Å vera stril)

Norsk Filminstitutt

Adresse Oslo: Dronningens gate 16 0152 Oslo, +47 22 47 45 00

Adresse Bergen: Media City Bergen, Lars Hilles gate 30, 5008 Bergen